

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ประจำปีการศึกษา 2553
An Analysis of Learning Factors for Bachelor of Nursing Science Students at
the School of Nursing, Eastern Asia University in Academic Year 2010

พลตรีหญิง ดร.อรนันท์ หาญยุทธ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นปีที่เรียน ประสบการณ์เดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2)แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้วิจัยประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านบทบาทผู้สอน 2) ด้านความพร้อมของผู้เรียน และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ(3)แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเดรสเซล และเมฮิว (Dressel, and Mayhew, 1957) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS หาค่าสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปีมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 17.73 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 44.33) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 18.20 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 45.5) ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 16.64 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 41.6) สำหรับตัวแปรที่ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุและการจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาและเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปีที่เรียนและระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีความประสบการณ์เดิมมาก่อนเข้าศึกษาและขณะศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

¹หัวหน้าสาขาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Abstract

The purpose of this research was to study the critical thinking ability of nursing students and the relationships between student factors, teaching-learning perception, learning achievement and critical thinking ability of nursing students in the Bachelor of Nursing Science Program. The sample size was 176 nursing students, composed of 21, 22, 63 and 70 nursing students of first-year, second-year, third-year and fourth-year, respectively, in the Bachelor of Nursing Science Program at the School of Nursing, Eastern Asia University in the second semester of the academic year 2010. The instruments used in this study were: (1) A student factors questionnaire, such as age, sex, class level, critical thinking experiences before and during study in the Bachelor of Nursing Science Program and grade point average (GPA); (2) The perception of nursing students on a teaching and learning management questionnaire developed by the researcher which focused on: 1. The instructor's roles 2. Student readiness and 3. Teaching and learning activities.; (3) The Critical Thinking Ability test developed by the researcher based on the concepts of Dressel and Mayhew. Data was analyzed to find frequency, percentage, mean score, standard deviation, correlation, t-test and F-test.

The findings show that the nursing students had a critical thinking ability at medium level (44.33%). The fourth-year nursing students had the highest average scores of critical thinking ability at 18.20 (45.5%) while the second-year nursing students had the lowest average scores of critical thinking ability at 16.64 (41.6%). It was found that grade point average (GPA) was related to the critical thinking ability of nursing students while the factors of age and teaching-learning management were not related to critical thinking ability. No difference was found between mean comparison factors related to class level and critical thinking experience before and during study in the Bachelor of Nursing Science Program.

Keywords: critical thinking, teaching and learning management, nursing students and bachelor of nursing science program

ความนำ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ได้จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา การจัดการศึกษาได้ดำเนินการตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ที่มุ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์มีคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีทักษะทางภาษาในการติดต่อสื่อสารและทักษะในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาทักษะทางความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอนเพราะ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง (ดรูณี พงษ์เดชา, 2542, หน้า 1) การคิดช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นสภาพปัญหาต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและช่วยให้เข้าใจปัญหาและแนวทางการแก้ไข ในปัญหานั้นอย่างมีสติ มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดในระดับสูงที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล เป็นการคิดที่มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะและเลือกใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (Byer, 1987)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล เพราะเป็นวิชาชีพที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการพยาบาลต้องใช้ความรู้ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นการคิดที่จะช่วยให้พยาบาลคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองสมเหตุสมผลก่อนมีการตัดสินใจ และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะการตัดสินใจ ที่ถูกต้องมีความหมายต่อชีวิตของผู้รับบริการ แต่ถ้าเมื่อใดพยาบาลมีการตัดสินใจที่ผิดพลาดนั้นหมายถึงชีวิตของผู้รับบริการ

การคิดเป็นลักษณะกระบวนการ (process) การที่จะให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้นั้น ผู้เรียนต้องเข้าใจกระบวนการคิด เดรสเซลและเมย์ฮิว (Dressel and Mayhew, 1957) ได้เสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการนิยามปัญหา การเลือกข้อมูล สำหรับการแก้ปัญหา การตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น การกำหนดและเลือกสมมติฐาน และการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล ดังนั้นหากต้องการให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการคิดและกระบวนการของการคิดไปพร้อมๆ กัน ซึ่ง

ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่สำคัญในกระบวนการคิด ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนการสอนด้วยประสบการณ์จริงตลอดหลักสูตร แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาคณะพยาบาลศาสตร์ฯ ยังไม่ได้มีการวัดหรือประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่กำหนดไว้และยังไม่มีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาพยาบาล จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนสนใจทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนตลอด 4 ปีตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับชั้นปี และมีประสบการณ์เดิมที่ต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่าง

มีวิจารณ์ญาณแตกต่างกัน

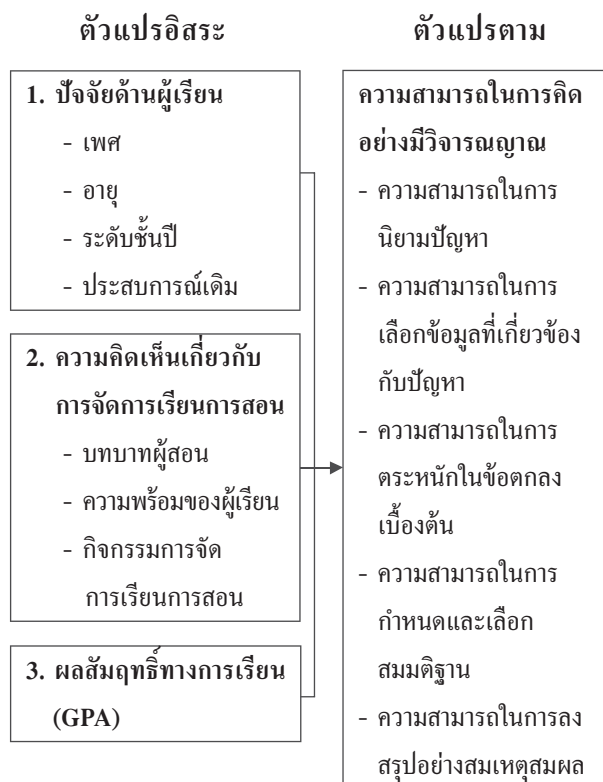
2. อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยตรงกับนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ในภาคการศึกษาที่ 2 ของปีการศึกษา 2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎี การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของ เดรสเซล และ เมย์ฮิวส์ (Dresel & Mayhew, 1957) นำมาบูรณาการได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากรเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของคณะพยาบาลศาสตรมหาวิทาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 312 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของครอครัน (Cochran) ได้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 จำนวน 21 คน ปี 2 จำนวน 22 คน ปี 3 จำนวน 63 คนและปี 4 จำนวน 70 คน รวม 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วย อายุ เพศ ชั้นปีที่เรียน ประสบการณ์เดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้วิจัยเองประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) บทบาทผู้สอน 2) ความพร้อมของผู้เรียน และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 25 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเดรสเซลและเมฮิว (Dressel, and Mayhew, 1957) จำนวน 40 ข้อ ทดสอบความสามารถ 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ ได้แก่ ด้านการนิยามปัญหา ด้านการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ด้านการกำหนดและเลือกสมมติฐาน และด้านการสรุปอย่างสมเหตุสมผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี ประสบการณ์เดิม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษา

ใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

ใช้สถิติ t-test และ F-test (one way ANOVA) ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์เดิมก่อนและขณะศึกษาในหลักสูตรและระหว่างระดับชั้นปีที่เรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 95.45) มีอายุเฉลี่ย 21.96 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(GPA) อยู่ในช่วง 2.51 -3.00 มากที่สุด (ร้อยละ 45.5) มีประสบการณ์และไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการหรือทักษะการคิด ก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตรร้อยละ 65.3 และ 34.7 และขณะเข้าศึกษาในหลักสูตรร้อยละ 79.5 และ 19.9 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านบทบาทผู้สอนเป็นด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.04) ส่วนด้านความพร้อมของผู้เรียนเป็นด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.17)

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปี พบว่ามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 17.73 คะแนน (ร้อยละ 44.33) เมื่อจำแนกตามระดับชั้นปีพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 18.20 คะแนน (ร้อยละ 45.5) ส่วนชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 16.64 คะแนน (ร้อยละ 41.6) ตามตาราง 1

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามระดับชั้นปี

ชั้นปี	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	\bar{X}	SD
1	11	23	17.76	3.60
2	9	22	16.64	2.94
3	11	23	17.57	2.75
4	12	23	18.20	2.48
รวม	9	23	17.73	2.80

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลพบว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุและการจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามตาราง 2

ตาราง 2

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ปัจจัยที่ศึกษา	ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
1. อายุ	.082
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.184*
3. การจัดการเรียนการสอน	
3.1 บทบาทผู้สอน	.025
3.2 ความพร้อมของผู้เรียน	.048
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน	.095

*มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับปัจจัยด้านชั้นปีที่เรียนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน (ตาราง 3)

ตาราง 3

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างระดับชั้นปีที่เรียน

	Sum of Squares	df	Mean Squares	F-test	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.749	3	.250	1.584	.195
ภายในกลุ่ม	26.179	166	.158		
รวม	26.928	169			

กลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมมาก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรพยาบาล-ศาสตรบัณฑิตมีคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย 17.73 และ 17.74 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมมาก่อนพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (ตาราง 4)

ตาราง 4

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรฯ

กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	ค่าสถิติ t	P-value
มีประสบการณ์	113	17.73	2.879	.027	.979
ไม่มีประสบการณ์	61	17.74	2.683		

และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมขณะเรียนในหลักสูตรฯพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกัน (ตาราง 5)

ตาราง 5

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ขณะเรียนในหลักสูตรฯ

กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	ค่าสถิติ t	P-value
มีประสบการณ์	139	17.70	2.739	-.565	.573
ไม่มีประสบการณ์	34	18.00	3.015		

การอภิปรายผล

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลทั้ง 4 ชั้นปีมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 44.33) อาจเนื่องจากลักษณะการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ มีวิชาที่กำหนดสอนในหลักสูตร 4 ปีมีจำนวนมากโดยมีหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 140-150 และมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาสาระในรายวิชามีมาก การสอนจะเน้นที่เนื้อหาและหลักการที่นักศึกษาต้องจำให้ได้มากที่สุดเพื่อที่จะสามารถทำข้อสอบได้ วิธีการสอนของอาจารย์อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างเดียวทำให้นักศึกษาขาดการกระตุ้นที่ดี นักศึกษาจะใช้เวลามากกว่าการคิด ซึ่งสอดคล้องกับ ยาฮิโรและเซเลอร์ (Yahiro and Salor, 1994 : 355 อ้างถึงในเสาวภา เต็ดขาด, 2539) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษาท่องจำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการคิดแบบมีวิจารณญาณ แต่ผู้สอนบางคนอาจยังขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในการนำมาใช้สอน (พร้อมจิต ท่อนบุญเหิม, 2538: ทิศนา แจมณี, 2540 อ้างถึงใน เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์, 2546) ถึงแม้ว่าผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอโดยใช้คำถามให้ผู้เรียนได้คิดแต่เป็นการใช้คำถามในระดับ

รู้จำมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิรา สืบสุขและ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2538) อ้างถึงใน ดวงใจ พรหมพยัคฆ์, 2551) พบว่าร้อยละ 61 อาจารย์พยาบาลมีทักษะในการใช้คำถามในระดับรู้จำมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 25 ที่มีการใช้คำถามในระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งอาจมีผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ ลักษณะของข้อสอบในรายวิชาที่ใช้สอบส่วนใหญ่จะเป็นข้อสอบวัดระดับความรู้ความจำมากกว่าระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการแก้ปัญหา จึงทำให้นักศึกษาขาดการกระตุ้นให้มีการคิดอยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณค่อนข้างต่ำ (ทิสนา แคมมณี, 2540 อ้างใน เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันท์, 2546) กล่าวว่าการที่นักศึกษามีการคิดแบบมีวิจารณญาณในระดับที่ไม่สูงนัก ทั้งที่ได้รับการฝึกในกระบวนการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่มีทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติการพยาบาลมาอย่างดีแล้ว แต่การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดขั้นสูงที่ต้องอาศัย ทักษะ ความรู้ ทักษะในการเรียนรู้ และการฝึกฝน รวมทั้งต้องมีพื้นฐานของทักษะการคิดขั้นต้นมาเป็นอย่างดี การฝึกการคิดแบบมีวิจารณญาณ ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รอบครัวซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู และต่อมาเมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปีที่เรียน พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงมากที่สุด (ร้อยละ 45.5) ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณน้อยที่สุด (ร้อยละ 41.6) สอดคล้องกับการศึกษาของ สมสุข โถวเจริญ (2541) ที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณสูงกว่า นักศึกษาปีที่ 1 และ 2 เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุรัตน์ไชยประสิทธิ์ (2542) พบว่า ความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามระดับชั้นปีที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Kokinda (1989 อ้างถึงใน ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และนุโร

จัยพวง, 2551) ที่พบว่า นักศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนการคิดแบบมีวิจารณญาณน้อยที่สุด คะแนนจะสูงขึ้นในปีที่ 3 และปีที่ 4 ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการคิดและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ซึ่งคณะพยาบาลศาสตร์ต้องมีการทบทวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของ แต่ละปีให้สอดคล้องกับการพัฒนานักศึกษาด้านกระบวนการคิดและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณตลอด 4 ปี

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kokinda (1989) ที่พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับชั้นเรียน ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน การจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และนุโรจัยพวง (2551) เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันท์และคณะ (2546) ที่พบว่า อายุ จำนวนปีที่ศึกษา การจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ ชยมน บุญลักษณะ และ อธิมา ชำยมน (2552) พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา สรุปได้ว่าปัจจัยด้านผู้เรียนบางปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา นอกจากปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่าอายุของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในวัยเดียวกัน คือมีอายุระหว่าง 18-24 ปี อายุเฉลี่ย 4 ปี เท่ากับ 21.96 ปี ทำให้การกระจายของข้อมูลค่า ความสามารถทางสติปัญญา และความเข้าใจในความเป็นนามธรรมจึงใกล้เคียงกัน (กฤษณา ศรีสวัสดิ์, 2540 อ้างใน เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์, 2546)

การจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา พยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชยมน บุญลักษณะ และธิดิมา ข่ายมณี (2552) ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และ นุโรม จุ้ยพ่วง (2551) และ เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์ และคณะ (2546) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนด้านผู้สอนเป็นด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.04) และด้านความพร้อมของนักศึกษา เป็นด้านที่เหมาะสมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.17) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณต้องพัฒนามาจากกระบวนการคิดในระดับ พื้นฐานและต้องอาศัยทักษะการคิด ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ความสนใจของผู้เรียนและได้รับการฝึกฝนที่ดีมาอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งผู้เรียนยังขาดความพร้อมในกระบวนการ เรียนรู้และกระบวนการคิดซึ่งอาจทำให้ความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษายพบาลอยู่ใน ระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ คณะพยาบาลศาสตร์ จึงต้องพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดไปพร้อมๆ กัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา พยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเป็นความสามารถในการพยายามเข้าถึงความรู้ เป็นความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถ เฉพาะบุคคล ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงเช่นเดียวกัน และ

จะคิดแบบมีเหตุมีผลมากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ (สมสุข โถวเจริญ, 2541; นิรมล พงศ์เศรษฐสันต์, 2543)

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษา ที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียนและขณะเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ของการวิจัยที่ว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มี ประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียนและขณะเรียนมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากการพัฒนาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดในระดับสูงที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่าง เป็นรูปธรรม ชัดเจนและต่อเนื่อง นอกจากนี้การคิดอย่าง มีวิจารณญาณต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐานที่ดีมาก่อน ดังนั้นประสบการณ์เดิมของนักศึกษาที่มีมาก่อนเข้าศึกษา และขณะเรียนในหลักสูตรจึงไม่มีความแตกต่างกันใน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ การศึกษา ครั้งนี้ทำให้ได้ข้อคิดจากผลการศึกษาของ อัจฉราพร ศรีบูรณาพรรณ และ ณัฐวรรณ สุวรรณ (2550) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 95.8 ไม่เคยได้รับ การอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ แต่เมื่อ อยู่ปีที่ 4 มีคะแนนสูงกว่าชั้นปีที่ 1 แสดงว่านักศึกษาที่มี ประสบการณ์ในกระบวนการคิดหรือไม่มี สามารถพัฒนา ได้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการใช้ เทคนิคการสอนที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นนักศึกษาให้ มี การพัฒนากระบวนการคิด

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างชั้นปีที่เรียน ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ศศิธร จิตตพุทธิ (2539) ที่พบว่า ความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ไม่แตกต่างกันในแต่ละชั้นปีการศึกษา และการศึกษาของ

นิรมล พงศ์เศรษฐสันต์ (2543) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในชั้นปีที่สูงมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่อยู่ในชั้นปีที่ต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นความสำคัญของวิธีการสอนและการใช้คำถามในการสอนที่อาจารย์ต้องใช้คำถามที่ครอบคลุมทุกระดับของความรู้ โดยให้เป็นคำถามที่ฝึกให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเนื้อหาของความรู้กับประสบการณ์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

2. ในรายวิชาควรมีการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาโดยการตั้งโจทย์สถานการณ์ กรณีศึกษาและการแก้ปัญหา แล้วนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการประเมินผล

3. ควรมีการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ทุก 2 ปี เพื่อประเมินความก้าวหน้าและนำไปเป็นข้อมูลในการปรับการเรียนการสอนในรายวิชาและการจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- ชยมน บุญลักษณ์ และ ธิดิมา ขำยมณี. (2552). *ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- ครุณี พงษ์เดชา. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และ นุโรม จุ้ยพวง. (2551). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบรมราชชนนี พุทธชินราช*. พิษณุโลก: วิทยาลัยบรมราชชนนี.
- นิรมล พงเศรษฐ์สันต์. (2542). *การศึกษาเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธุ์ และคณะ. (2546). *การคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม*. นครพนม: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม.
- สุภารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2542). *การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมสุข โถวเจริญ. (2541). *ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนีภาคใต้*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสาวภา เต็ดขาค (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้และระบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุจิรา สืบสุข และจินตนา ยูนิพันธ์. (2542). *วิเคราะห์การใช้คำถามของอาจารย์พยาบาล*. *วารสารพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 7(3), 53-62.
- ศศิธร จิตตพุทธิ. (2539). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา พยาบาลสถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Beyer, B. K. (1987). *Practical strategies for the teaching of thinking*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Dressel, P. L., & Mayhew, L. B. (1957). *General Education: explorations in evaluation* (2nd ed.). Washington, D.C.: American Council on Education.